

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

на тему

**УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ФАХІВЦЯ ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ**

Виконав: здобувач другого рівня вищої освіти
спеціальності 017 Фізична культура і спорт

Назарій ХОЛОД

Керівник: кандидат педагогічних наук, доцент

Людмила ЧАЛІЙ

Рецензент: кандидат наук з фізичного виховання
і спорту, доцент кафедри теорії і методики
фізичного виховання та адаптивної фізичної культури

МЕГУ імені акад. Степана Дем'янчука

Вікторія РОМАНОВА

Рівне – 2025 рік

ПЛАН

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДИДАКТИКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦЯ ФКіС.....	8
1.1. Поняття та зміст дидактики у галузі фізичної культури і спорту.....	8
1.2. Методологічні підходи до вивчення дидактики.....	11
1.3. Нормативно-правові та міжнародні орієнтири підготовки фахівця фізичної культури і спорту.....	15
1.4. Роль дидактики у формуванні професійних компетентностей фахівця ФКіС.....	18
Висновки до розділу 1.....	21
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	24
2.1. Методи дослідження.....	24
2.2. Організація дослідження.....	29
Висновки до розділу 2.....	30
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ДИДАКТИЧНОГО ВИМІРУ ФАХІВЦЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ.....	33
3.1. Загальні та спеціальні компетентності.....	33
3.2. Дидактичні підходи до формування професійних компетентностей.....	37
3.3. Комунікативні та лідерські якості у професійній діяльності.....	41
3.4. Цифрова грамотність і безперервний розвиток фахівця галузі фізичної культури і спорту.....	45
Висновки до розділу 3.....	57
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61

ВСТУП

Сучасна система вищої освіти в Україні переживає динамічні трансформації, зумовлені інтеграцією до європейського освітнього простору, потребами ринку праці та викликами глобалізації. Однією з важливих складових цього процесу є підготовка висококваліфікованих фахівців галузі фізичної культури і спорту, які повинні поєднувати фундаментальні знання з методики фізичного виховання, педагогіки, психології та медицини з практичними навичками організації освітнього й тренувального процесів. Особливе місце у цьому контексті належить дидактиці — науці про навчання, що визначає цілі, принципи, зміст, методи та форми освітньої діяльності.

Як зазначає Л. Голубнича, «одні педагоги розуміли під предметом дидактики мистецтво навчання, другі віддавали перевагу теорії навчання, інші були переконані, що предметом дидактики є теорія як навчання, так і освіти. Аналіз підручників та навчальних посібників із педагогіки й дидактики, а також довідникових матеріалів та наукових праць із теми дослідження стосовно визначення підходів науковців другої половини ХХ – початку ХХІ ст. до тлумачення предмета дидактики показав, що дане питання залишається дискусійним» [1, С. 41-45].

У дослідженні Дж. Біггса та К. Танг підкреслено, що саме дидактичні особливості організації навчання забезпечують його результативність і відповідність потребам сучасного суспільства [2].

Актуальність теми зумовлена низкою чинників. По-перше, суспільство дедалі більше потребує фахівців галузі фізичної культури і спорту (ФКіС), які здатні не лише забезпечувати фізичний розвиток і спортивні результати, а й виконувати важливі соціально-виховні функції, сприяти зміцненню здоров'я та соціальній інтеграції різних груп населення. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, систематична фізична активність є ключовим фактором профілактики хронічних захворювань та підвищення якості життя [3].

Це підвищує вимоги до професійної діяльності майбутніх фахівців, яка повинна будуватися на основі сучасних дидактичних концепцій [4, 5, 6].

По-друге, зміни у нормативно-правовій сфері, зокрема ухвалення Закону України «Про освіту» та впровадження стандартів вищої освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» визначають нові вимоги до формування компетентностей студентів і оновлення дидактичного забезпечення освітнього процесу [7, 8].

По-третє, сучасна освітня парадигма вимагає переходу від знанневої до компетентнісної моделі навчання. Це означає, що головним результатом професійної підготовки є не лише засвоєння інформації, а й здатність майбутнього фахівця застосовувати знання у реальних умовах професійної діяльності.

Колектив фахівців з Інституту педагогіки НАПН України вважає, що «компетентність включає когнітивну (знання), операційно-технологічну (уміння), мотиваційну (емоції), етичну (ціннісні орієнтації), соціальну і поведінкову складові. Оволодіння компетентностями потребує організованості, значного розвитку, абстрактного мислення, саморефлексії, визначення власної позиції, самооцінки, критичного мислення. Особистість характеризується за рівнем розвитку виокремлених складових компетентностей, що дають змогу включитись у продуктивну діяльність» [9].

Україна на шляху інтеграції з євроосвітою спирається на дослідження Європейської комісії, яка визнає компетентнісний підхід як основу для гармонізації національних систем освіти у Європейському просторі вищої освіти [10].

Особливу увагу у сучасній освітній парадигмі приділяють компетентнісній моделі навчання, яка розглядає кінцевим результатом не засвоєння інформації як такої, а формування у здобувача здатності діяти у реальних професійних ситуаціях. Згідно з Європейською рамкою кваліфікацій (EQF), компетентність включає знання, уміння та ставлення, що забезпечують ефективне функціонування у професійній сфері [11]. Це дозволяє забезпечити

транспарентність освітніх результатів і взаємовизнання дипломів у межах Європейського простору вищої освіти.

У галузі фізичної культури і спорту компетентнісний підхід набуває особливого значення, адже діяльність фахівця передбачає поєднання теоретичних знань із практичними навичками, комунікативною взаємодією та високою мотивацією. Як зазначає К. Райн, формування компетентностей передбачає «не лише підготовку до професійної діяльності, а й виховання готовності до саморозвитку і неперервного навчання» [12]. Саме ця модель дозволяє поєднати академічні знання з потребами практики та вимогами ринку праці.

В українській педагогічній науці компетентнісний підхід визначено як ключову характеристику реформованої системи вищої освіти. У Стандарті вищої освіти України для спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» компетентності поділено на загальні та фахові: від уміння працювати в команді й дотримуватися етичних принципів до здатності організовувати та проводити тренувальний процес, формувати здоровий спосіб життя і впроваджувати інноваційні методики [8].

Таким чином, компетентнісна модель навчання створює теоретичне підґрунтя і практичні орієнтири для удосконалення професійної діяльності фахівця ФКіС, забезпечуючи його готовність до виконання різнопланових завдань у сфері спорту, освіти й охорони здоров'я. Вона слугує основою для організації освітнього процесу, що орієнтується на результативність, адаптивність і мобільність випускників [13, 14].

Основи дидактики, що становить органічну частину професійної діяльності фахівця ФКіС, є предметом постійної уваги науковців і практиків [15; 16; 17; 18; 19].

У працях Т.Ю. Круцевич підкреслюється значення дидактичних принципів у фізичному вихованні та підготовці майбутніх фахівців спорту [15].

В.М. Платонов аналізує професійну діяльність тренера з точки зору інтеграції педагогічних, психологічних та біомедичних знань [20].

У міжнародній літературі вагомим є внесок Девіда Кірка, який розкрив роль дидактичних моделей у фізичному вихованні школярів і студентів [21].

Також варто згадати роботи Дайан Равіц, де підкреслюється соціальна роль дидактики у розвитку освіти та спорту [22].

Вивчення цього питання дозволяє розкрити механізми формування професійних компетентностей, удосконалити методи та технології навчання, сприяти розвитку інноваційних підходів до підготовки кадрів.

Важливість та актуальність дидактики для роботи у галузі фізичної культури і спорту є беззаперечною, тому **темою** нашої кваліфікаційної роботи стала наступна: **Удосконалення професійної діяльності фахівця галузі фізичної культури і спорту.**

Об'єкт дослідження: професійна діяльність у галузі фізичної культури і спорту.

Предмет дослідження: дидактичний вимір діяльності фахівця галузі фізичної культури і спорту.

Мета дослідження: дослідити дидактичні особливості професійної діяльності фахівця ФКіС у сучасних умовах.

Завдання дослідження:

1. Розкрити сутність і зміст дидактики у сфері ФКіС.
2. Проаналізувати методологічні підходи до дослідження дидактичних процесів.
3. Визначити нормативно-правові та міжнародні орієнтири підготовки фахівців ФКіС.
4. Окреслити роль дидактики у формуванні професійних компетентностей.

Наукова новизна: робота систематизує теоретико-методологічні засади дидактики у професійній діяльності фахівця ФКіС, враховуючи сучасні нормативні документи, міжнародні підходи та компетентнісну модель навчання.

Практичне значення: результати дослідження можуть бути використані при розробці освітніх програм для здобувачів вищої освіти в галузі Фізична

культура і спорт, удосконаленні методичного забезпечення навчальних дисциплін, підготовці тренерів, викладачів та інструкторів з фізичної культури.